

ROGNEBÆRHAGEN GIR MENING MED DÅGEN

Årsplan Rognebærhagen barnehage 2019-2020

Åsta Kongsmorsgt. 22, 4044 Hafrsfjord

Tlf. 51558574

rognebaerhagen@hotmail.com

<http://rognebarhagen.barnehage.no>

Innholdsfortegnelse

• Presentasjon av barnehagen	side	3
• Barnehagens verdier		10
• Omsorg		11
• Lek		12
• Danning		12
• Læring		13
• Vennskap og fellesskap		13
• Kommunikasjon og språk		15
• Barns medvirkning		16
• Foreldresamarbeid		16
• Overganger i barnehagen		18
• Planlegging, vurdering og dokumentasjon		20
• Barn som trenger ekstra støtte		21
• Barnehagens arbeidsmåter		21

Sammen for **barnets beste**

Stavangerbarnehagen

Relasjonskompetanse

Interkulturell kompetanse

Språkkompetanse

Tidlig innsatskompetanse

➤ PRESENTASJON AV BARNEHAGEN

- Gjennom denne årsplanen ønsker vi å gi dere en innsikt i hva vi legger vekt på i vårt arbeid med barn, og hvilke rammer vi har å forholde oss til.
- Årsplanen skal danne grunnlag for vårt arbeid. I tillegg vil det bli utarbeidet en enklere årsplan /årshjul
- Rognebærhagen barnehage eies og drives av Stiftelsen SR-bank barnehage. Barnehagen åpnet 1. desember 1989 og fikk navnet Rognebærhagen på grunn av de flotte rognebærtrærne på barnehagens område.
- Barnehagen har 60 hele plasser fordelt på 4 avdelinger:

Rødkløver

med 12 plasser fra 0-3 år
1,2 ped.leder
3 assistenter

Løvetann

med 10 plasser fra 0-3 år
1,5 pedagogisk leder
1,5 assistent

Timotei

med 19 plasser fra 3-6 år
1 pedagogisk leder
2 assistenter

Fiol

med 19 plasser fra 3-6 år
2 pedagogisk leder
1 assistent

I tillegg til personalet på avdelingene har vi ansatt styrer i 100% stilling, styrerassistent i 40% stilling, kjøkkenassistent i 70% stilling og rengjøringsassistent i 40%

Barnehagens nærmiljø

Barnehagen ligger mellom Madlamark kirke og Madla bydelshus i et boligområde som består av både blokkbebyggelse, rekkehus og eneboliger. I umiddelbar nærhet ligger flere skoler og barnehager. I rimelig avstand fra barnehagen ligger flotte naturområder som Stokkavannet, Mosvannet, Hafrsfjord, Sørmarka, Gosenskogen, Limamarka, "Hundremeterskogen" og Jernaldergården. Disse blir flittig brukt både til korte og lange turer. Barnehagen har og kort avstand til Madlakrossen med sine servicetilbud som f.eks. bibliotek. Vi har lekeplasser og akebakke i gåavstand fra barnehagen og et aktivitetsområde i tilknytning til Madla bydelshus.

Barnehagens samarbeidspartnere:

- Sparebank 1 SR Bank
- Stavanger kommune
- NAV
- Madla helsestasjon
- UIS
- Skoler og barnehager i nærmiljøet
- Madlamark kirke
- Madla Bydelshus

Måltider

I Rognebærhagen tilbyr vi alle måltider i barnehagen. Kjøkkenassistent i 70% stilling gjør dette mulig, og vi tilbyr sunn og variert kost til barna uten at de ansatte på avdelingene bruker av sin tid til dette.

Felles måltider der en tilbyr lik mat til alle har og stor betydning for barnas fellesskapsfølelse. Det gjør også at barna blir bedre kjent med alle ansatte i barnehagen, og de opplever lettere trygghet i hele barnehagen og med alle de ansatte

Vi mener og at måltidene er en viktig arena i forhold til det pedagogiske opplegget i barnehagen. Vi legger vekt på det sosiale rundt måltidet og den gode samtalen. Læringsmulighetene er nesten ubegrenset, både i forhold til språk, matematikk, matkunnskap, "hvor kommer maten fra?", og i forhold til selvstendighetstrening. Barna lærer fra de er 1 år å rydde bordet og vaske tallerken etter seg.

Frokosten serveres fra 08.00-09.00 på fellesrommet, og barna spiser etter hvert som de kommer. Frokosten består av grovt brød, knekkebrød, pålegg havregryn, havregrøt, melk og vann. Maten ryddes vekk kl. 09.00 og de som ikke er kommet til da må ha spist hjemme. Varm lunsj serveres 3-4 dager mellom 11.30 og 12.30. De andre dagene får de brød med næringsrikt pålegg. 3-6 års avdelingene spiser lunsj felles på fellesrommet og 0-3 års avdelingene spiser lunsj på egen avdeling. Til lunsj serveres Råkost og frukt er og en del av lunsjen. Til fruktmåltidet kl.14.30 får barna i tillegg til frukt, knekkebrød og grov kavring.det variert kost med mye fisk og fiskemat, poteter, pasta, ris, grønnsaker, og supper.

Barnehagens rammer

Lov om barnehager

§1 Formål:

"Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik so respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering"

§ 2 Barnehagens innhold:

”Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn mulighet for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter.

Barnehagen skal ta hensyn til barns alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kretivitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter

Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forbyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Departementet fastsetter en rammeplan for barnehagen.. Rammeplanen skal gi retningslinjer for barnehagens innhold og oppgaver.

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten”

Rammeplanen

Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet.”

Barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn, hvor omsorg og lek, læring og danning er sentrale deler. I tillegg er sosial og språklig kompetanse og sju fagområder viktige deler av barnehagens læringsmiljø.”

De syv fagområdene er:

- **Kommunikasjon, språk og tekst**
- **Kropp, bevegelse og helse**
- **Kunst, kultur og kreativitet**
- **Natur, miljø og teknikk**
- **Etikk, religion og filosofi**
- **Nærmiljø og samfunn**
- **Antall, rom og form**

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver redegjør for barnehagens samfunnsmandat.

Planen fremhever betydningen av voksnes holdninger, kunnskaper og ferdigheter til å møte, forstå og oppdra barn til aktiv deltakelse i et demokratisk samfunn. Rammeplanen understreker barnehagens særegenhet som pedagogisk virksomhet.

”Stadig bedre” - Kvalitetsplan for Stavangerbarnehagen

Stadig bedre synliggjør og ivaretar kommunens ambisjoner og målsetting om Stavangerbarnehagen som en god læringsarena for alle barn. Vi har valgt å følge Stavanger Kommune sin kvalitetsplan, og hele planen ligger på hjemmesiden vår.

Litt om Reggio Emilia - Vår pedagogiske plattform

Reggio Emilia er en region nord i Italia som er kjent for sin barnehagefilosofi. Det var den italienske læreren Loris Malaguzzi som startet det hele etter 2. verdenskrig. Han hadde sett hvordan nazistene vant frem før og under 2. verdenskrig og var redd dette skulle gjenta seg. Han ville derfor at barna skulle utvikle seg til selvstendige, tenkende mennesker som kunne ta egne valg.

Loris Malaguzzi's barnesyn var preget av et syn på barnet som rikt, sterkt og kompetent. Barnet skal støttes i sin egen utforskning av verden.

”Barnet skal ved sin nysgjerrighet utforske sitt liv og sin omverden”

I Rognebærhagen har vi i flere år latt oss inspirere av denne filosofien. Vi tenker at barnet hele tiden er på jakt etter mening og trenger voksne som kan møte barnet der det er. Personalet bør utfordre barnas teorier og stille dem overfor problemstillinger som kan føre læringen videre. Når barnet utforsker, stiller spørsmål og undrer seg, og blir møtt av voksne på en anerkjennende måte, utvikler barnet tillit til egen tenkning. De lærer seg på denne måten sentrale læringsmønstre, som blir nyttig for all videre læring i barnehagen og i skolen

Loris Malaguzzi”:

” Det man hører glemmer man, det man ser husker man, det man gjør forstår man”

Det viktigste er at det er en prosess som involverer barnet på en slik måte at det foregår læring og utvikling. Det krever voksne som tør å ikke vite hvor ”veien ender” og som gir barna tid og mulighet til å reflektere.

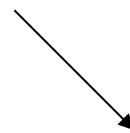
Reggio Emilia- filosofien inspirere oss i forhold til å utvikle lekemiljøene, hvordan vi jobber med kommunikasjon med barna og hvordan barna kan medvirke i planlegging og utvikling av prosjekter.

I virksomhetsplanens periode vil vi fortsette å la oss inspirere av Reggio Emilia og å arbeide med å utvikle personalets kompetanse på området

DE TRE PEDAGOGER

Ligger til grunn for Reggio-Emilia pedagogikken. De påvirker hverandre og

BARNET

Utgangspunkt for planlegging av innholdet.

PERSONALET

Viktig for å skape en god pedagogikk.

ROMMET

Gir oss læring. Vi blir påvirket av de fysiske omgivelsene vi er i.

BARNET

Dette vil vi i Rognebærhagen fremme hos barna:

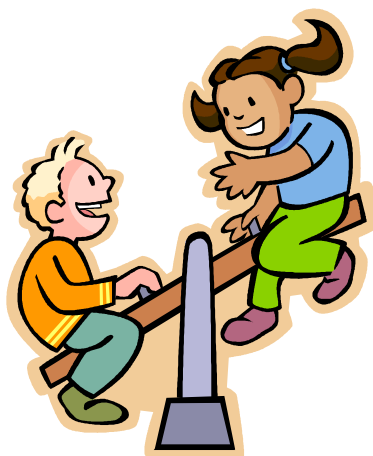
anerkjennelse

undring

kunnskap

selvfølelse

forskertrang

kreativitet

kommunikasjon

PERSONALET

Vi skal:

- Lytte til barna, sette oss inn i deres verden.
- Være tilstede både fysisk og psykisk.
- Være veivisere og medforskere.
- Stimulere barna til kunnskap ved å anspore dem til selv å oppdage løsningsmuligheter
- Benytte barnas spørsmål slik at de i størst mulig grad selv kan finne svaret.

ROMMET

Rommene i barnehagen skal:

- Gjenspeile det barna er opptatt av og holder på med
- Pirre nysgjerrigheten til lek og læring
- Gi mulighet for oppdagelse, utfoldelse, skaping og undring
- Være tilrettelagt slik at barna kan se og nå materiell
- Gi barna mulighet til å bruke alle sine språk og uttrykksmåter:
Leke, synge, forme, bevege seg, dramatisere, tegne, male osv.

Personalets målsetting

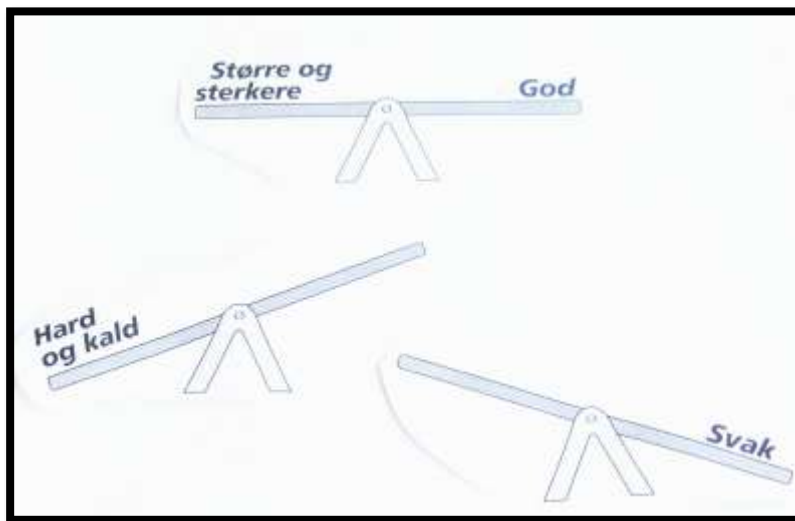
Vi har en visjon om å synliggjøre det kompetente, kreative og utforskende barnet.

Reggio Emilia filosofien utfordrer vårt kunnskapssyn og vårt barnesyn. Vi er i en prosess hvor vi ønsker å være mer spørrende og aktivt lyttende ovenfor barna slik at vi kan gi barna mer rom til å ha medvirkning på sin hverdag. Dette vil føre til at barnas egne ressurser kommer mer til rette i hverdagen. Vi ønsker å utvikle en lyttende, medforskende og reflekterende holdning i forhold til barna og deres arbeid. Vi ønsker å la oss inspirere av barnas tanker, ideer, spørsmål, teorier og fantasier. **Dette vil si å følge barnas spor.**

Vi ønsker og å være voksne som gir barna trygge rammer og tydelige grenser. Klokheten ligger i å finne balansen, vite når vi skal ta tak, og hvordan, slik at godheten ikke forsvinner. Essensen i grensesettingen ligger i begrepene fra

Trygghetssirkelen:

Alltid, større, sterkere og klokere enn barnet, og samtidig god.

➤ BARNEHAGENS VERDIER

Kreativitet

Sammen med barna er vi kreative når vi:

- Legger til rette for at barna kan bruke sin kreativitet
- Er nysgjerrige og undrende
- Gir dem utfordringer
- Observerer og fanger opp barnas ideer
- Gir dem innspill i leken
- Tenker løsninger
- Er lekne og fantaserer med dem
- Tar deres perspektiv

Glede

Vi viser barna glede ved å:

- Være humoristiske
- Le og tøyse med dem
- Smile og vise at vi er glade når de kommer
- Delta i lek og aktivitet
- Smile og vise positive holdninger
- Skape spenning og spontanitet

Respekt

Vi viser barna respekt når vi:

- Tar dem på alvor
- Ser dem
- Lar dem få være seg selv
- Lytter
- Møter dem der de er
- Anerkjenner deres følelser
- Tar deres rett til medbestemmelse på alvor
- Ser at de har ulike behov

Omsorg

Vi viser barna omsorg når vi:

- Viser at vi er glad i dem
- Lytter
- Gir barna kroppskontakt
- Ser hvert enkelt barn
- Viser anerkjennelse og bekreftelse
- Viser forståelse og toleranse
- Setter grenser
- Viser at vi trenger dem
- Utfordrer dem
- Dekker deres primærbehov (mat, stell og hvile)
- Forklarer dem ord vi bruker og ting som skjer i barnehagen
- Gir trøst

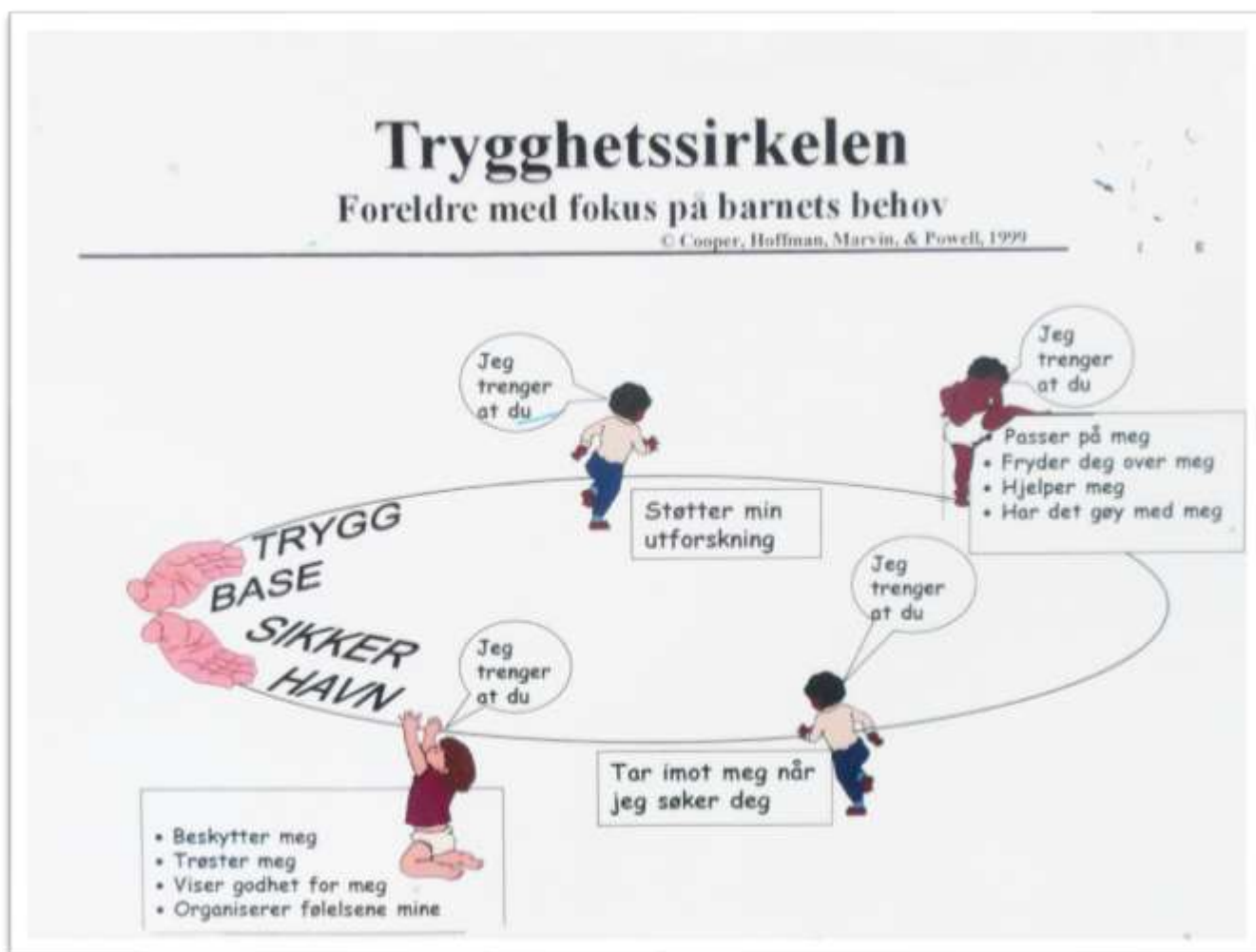

➤ OMSORG

I barnehagens verdigrunnlag har vi sagt noe om hva som er viktig for personalet når det gjelder barns omsorg. For at barna skal oppleve trygghet og trivsel i barnehagen og utvikle empati og nestekjærlighet er det en forutsetning at barna får god omsorg. Vi ønsker og å verdsette barnas egen evne til å gi omsorg og bygge vennskap.

God omsorg er en kvalitet i relasjonen mellom mennesker. En omsorgsfull relasjon innebærer romslighet, lydhørhet, sensitivitet og innlevelse. Voksen-barn relasjonen er den aller viktigste for at små barn skal ha det bra i barnehagen.

Trygghetssirkelen er et viktig redskap i vårt arbeid med barna. I tilvenningsperioden der barna skal bli trygge på nye barn og voksne og på nye omgivelser er det viktig at vi er trygge og gode voksne som tar imot barna på en omsorgsfull og raus måte. Vi skal vite hva begrepene i Trygghetssirkelen betyr og bruke dem aktivt. Det er viktig at vi gir barna en trygg tilknytning til det nye barnehagelivet.

➤ LEK

Leken er et mål i seg selv, den er frivillig og skjer ut fra barnas forutsetninger. Gjennom observasjon av barnas lek kan vi voksne gripe fatt i det som opptar barna og få et innblikk i barnas forståelse av verden rundt seg. Barna bearbeider sine opplevelser gjennom leken. Leken fremmer også utviklingen av fantasi, språk, motorikk, følelser, intellekt og barnas sosiale kompetanse.

Vi legger opp til mye frilek i Rognebærhagen. Dette vil vi også gjøre ved å forme det fysiske miljøet på en måte som inspirerer barna til lek, og som gir dem ro og konsentrasjon i leken. Vi vil også gi god tid til lek og fokusere på at barnehagen har et godt og variert utstyr som ivaretar og stimulerer ulike former for lek.

- Vårt mål er at barna gjennom leken skal oppleve fellesskap og vennskap.
- Lekens egenverdi skal anerkjennes og ha en sentral plass i barnehagen
- Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring
- Leken skal være en arena for språklig og sosial samhandling.

Dette vil vi oppnå ved at:

- Det fysiske miljøet skal inspirere til ulike typer lek både inne og ute.
- Personalet fremmer et inkluderende miljø der alle barna kan delta og erfare glede i lek
- Språktiltaket videreføres med ekstra fokus på språket i lek.

➤ DANNING

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.(Barnehageloven § 1 Formål, 1. ledd) Danningsprosesser kan forstås som kontinuerlige prosesser som skjer i, og med alle mennesker innenfor et sosialt og kulturelt fellesskap. Barn skaper seg selv og blir skapt i møte med andre mennesker, kultur og historie, natur og samfunn. Danningsprosesser er på samme tid kroppslige og mentale. Danning skjer ved at vi får erfaring og kunnskaper om omverdenen, andre mennesker og oss selv. Erfaring og kunnskap omfatter både *hva* mennesker aktivt gjør og inngår i, og *hvordan* selve erfaringsprosessen foregår. Verdiene, vanene, livsformene og kunnskapene vi vokser opp med, sitter dypt i oss, men kan likevel forandres.

➤ LÆRING

Vi skal synliggjøre det kompetente, kreative og utforskende barnet

- I vår barnehage skal barna lære å undre seg over verden og vi skal støtte deres refleksjoner. Vi skal skape forståelse og mening sammen med dem.
- I vår barnehage skal barna få bruke sin nysgjerrighet og oppmuntres til å utforske og finne ut av ting selv.
- I vår barnehage skal de voksne følge barnas spor
- I vår barnehage skal de voksne være barnas medforskere
- I vår barnehage skal barna oppleve gleden over å mestre.
- I vår barnehage skal det legges til rette for læring og utvikling gjennom lek og aktiviteter ute og inne
- I vår barnehage skal vi hjelpe barna å utvikle seg til ansvarsbevisste og omsorgsfulle mennesker
- I vår barnehage skal barna ha samme verdi og bli møtt med samme respekt som de voksne

Å forholde seg til andre er kanskje det mest vesentlige barnet lærer i barndommen

➤ VENNSKAP OG FELLESSKAP

- Alle barn skal erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne.
- Vi skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosiale relasjoner.
- Vi skal støtte barnas selvfølelse
- Vi skal hjelpe barna til å mestre balansen mellom egne behov og hensynet til andres behov

Dette skal vi oppnå ved å:

- Støtte barnas initiativ til samspill
- Dele i lekegrupper for at alle skal få oppleve vennskap og det å leke med andre
- Styrke og støtte barnas sosiale ferdigheter
- Støtte barna i å sette egne grenser og respektere andres

Mobbing i barnehagen

” Barnehagens oppgave er å gi barn gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Barnehagen har en viktig oppgave i å formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar. Barnehagen skal gi en etisk oppdragelse i samarbeid med foreldrene. Et barn som blir plaget av andre barn eller av lite omtenksomme voksne, får redusert livskvalitet og kan utvikle negative mønster for samspill. Barns vennskap og lek gir både glede og nyttige erfaringer. Vennskap er viktig for både barn og voksne.” (Barne- og familiedepartementets hefte om mobbing i barnehagen)

Vår viktigste oppgave er å sørge for at det er nulltoleranse for mobbing i vår barnehage. Samtidig har vi i våre HMS rutiner tiltak dersom vi oppdager mobbing blant barn eller voksne

Hva gjør vi for å motvirke mobbing i barnehagen vår:

- Jobber med sosial kompetanse
- Legger vekt på lek
- Har fokus på relasjonsbygging og at alle har venner i barnehagen
- Vi er opptatt av at alle skal føle seg inkludert som en del av fellesskapet
- Vi er opptatt av at ingen blir utestengt i leken
- Lære barna hvordan de skal være mot andre, toleranse, inkludering, empati, respekt.

Interkulturell kompetanse

Vi skal gi alle barn et godt og likeverdig tilbud uavhengig av etnisk bakgrunn og kulturelle forutsetninger. Interkulturell kompetanse innebærer en gjensidig utveksling mellom kulturer. Vi må lære oss om kultur, språk og identitet fra landet barna kommer fra, samtidig som vi skal dele vår kultur, vårt språk og vår identitet med dem.

Vi må bruke foreldrene som informasjonskilde og hente inn kunnskap fra samarbeidspartnere som har erfaring på dette området som Johannes Læringscenter og barnehager som har erfaring med barn med flerkulturell bakgrunn.

Alle barn har samme verdi og vi skal møte barn med tillit og respekt

➤ **KOMMUNIKASJON OG SPRÅK**

I barnehagen vår skal vi legge til rette for et rikt og stimulerende språkmiljø. Dette vil vi gjøre gjennom alle aktivitetene våre. Vi bruker språket aktivt i samtaler med barna der vi oppfordrer barna til å være aktive språklig. Vi leser, synger og forteller og lar barna ta aktiv del i fortellinger og samtaler.

Alle barn skal oppleve glede og mestring i kommunikasjon og samspill med andre barn og personalet i barnehagen.

Alle barn skal få støtte i egen språkutvikling.

Dersom vi merker at barnet strever med språket vil vi bruke TRAS for å kartlegge språket og sette inn tiltak i forhold til det vi finner ut. Samarbeid med PPT og logoped kan være aktuelt

- Personalet bruker ulike tekster, bøker, og aktiv lytting for å stimulere barnas språkutvikling
- Personalet er gode språkmodeller for barna
- Barnehagen arbeider systematisk med barns språkutvikling og legger til rette for språklig samhandling.
- Alle barn deltar i språksamlinger i små grupper
- Alle barn skal oppleve mestring i språklige aktiviteter i barnehagen
- Alle barn skal oppleve å få støtte til å bli språklig aktive i samspill og kommunikasjon med andre.
- Alle barn skal oppleve å møte aktiviteter som stimulerer til språklig bevissthet.

Språktiltaket:

Språktiltaket er en del av språkkompetansesøylen i Stavanger barnehagen. Vi har laget en videreføringsplan/årshjul for språktiltaket. Dette innebærer at alle barn i Rognebærhagen barnehage skal ha minimum en språksamling i uken. Priorgruppene skal ha minimum to.

Språksamling er i små grupper. Systematisk språkarbeid mot et tema. Fokus på utvikling av begrepslæring. Språklig bevissthet og generell språkutvikling.

Språksamlingene tar utgangspunkt i en temaplan og språktrappen tas i bruk i planleggingen underveis og i observasjon / etterarbeid. Dette er planlagte samlinger med bruk av fokusord, konkreter, memory, språkposer etc. som styrker den språklige utviklingen. Repetisjon er viktig i god språkutvikling. Foruten disse språksamlingene skal bruk av smågrupper være en naturlig del av barnehagen fordi:

- Gruppene blir mindre og mer oversiktlige og barn/barn og barn/voksen blir bedre kjent
- Det skaper mer ro og konsentrasjon for det enkelte barn i forhold til lek og aktivitet
- Det fremmer kontakt og stimulerer til vennskap mellom barn
- Det lar barn med sammenfallende interesser få leke/aktivisere seg sammen
- Spesifikke områder som språk, motorikk og /eller sosiale ferdigheter trenes
- Felles oppgaver løses og barna får fordype seg i et tema barna er opptatt av.
- Det tilrettelegges for aktiviteter som er tilpasset barnas alder og utvikling.
- Enkeltbarnet kommer i fokus, det er lettere «å se» og følge opp enkeltbarnet i en liten gruppe.
- Det er lettere for enkelte barn å hevde seg selv i en liten gruppe
- Det i små grupper kan være større mulighet for selvhevdelse og opplevelse av mestring.

➤ BARNES MEDVIRKNING

I barnehagelovens § 1 og 3 står det om barns rett til medvirkning:

”Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.”Gjennom å medvirke skal barna få tillit til egen tenkning og tro på seg selv.

I Rognebærhagen vil vi ta hensyn til barnas ulike måter å uttrykke sine behov på. Både kroppslig og språklig gir barn uttrykk for hvordan de har det. Dialog mellom barn og mellom barn-voksen er også sentralt i dette arbeidet og bidrar også til at barna utvikler et rikt språk. Å sette ord på og samtale om opplevelser, tanker og følelser er nødvendig for utvikling av språket. Mestring av språket er helt grunnleggende for at mennesker skal forstå verden vi lever i og kunne samhandle med andre. Barns medvirkning har derfor en viktig funksjon også i forhold til språkstimulering.

De yngste barna formidler sine synspunkter ved kroppsholdninger, mimikk og andre følelsesmessige uttrykk. Barns følelsesmessige uttrykk skal bli tatt på alvor.. Personalet i Rognebærhagen skal lytte og prøve å tolke barnas kroppsspråk og være observante i forhold til deres handlinger, estetiske uttrykk og etter hvert også deres verbale språk.

➤ FORELDRESAMARBEID

Respekt er en av barnehagens verdier. Vi er derfor opptatt av at alle foreldre som kommer i barnehagen vår skal oppleve at de blir møtt med respekt både fra de ansatte og andre foreldre. Nye foreldre føler seg ofte usikre, og det å bli møtt med et ” hei og et smil ” kan gjøre en forskjell.

Samarbeid mellom hjem og barnehage er viktig for at barna skal oppleve trygghet og sammenheng mellom livet i og utenfor barnehagen. Foreldrene skal føle seg trygge på det som skjer i barnehagen.

Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling

Gjennom samarbeidet med barnehagen skal foreldrene og ha anledning til å påvirke barnehagens innhold.

Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet.

Hvordan samarbeider vi?:

- Informasjon fra barnehagen
  - Virksomhetsplan
  - Månedspan
  - Informasjonsbrev
  - Daglig kontakt ved bringe og hente situasjon
  - Beskjeder på oppslagtavlen
  - Informasjon på barnehagens nettside <http://rognebarhagen.barnehage.no>

- Foreldremøter - to ganger i året
  - Felles og avdelingsvis
- Foreldersamtaler
  - Samtaler om det enkelte barn
1-2 ganger i året
- Forelder Kaffe og frokost
- Impulsive besøk i barnehagen
- Sommerfest, FN fest og grøttest
- Dugnader - to ganger i året

Bringing og henting:

Barna blir tatt imot av en voksen når de kommer om morgenen. Det er viktig at barnet får tatt skikkelig farvel med foreldrene. Når barnet blir hentet vil personalet så langt som mulig prøve å fortelle litt om hvordan dagen har vært. Det er viktig at den som henter barnet gir beskjed til en voksen om at dere går. Dersom en annen enn foreldrene skal hente barnet, må personalet ha beskjed. Den som henter må også informeres om at personalet må ha beskjed når barnet blir hentet.

- **BARNA SKAL IKKE LØFTES OVER PORT ELLER GJERDE. VI GÅR GJENNOM PORTEN NÅR VI KOMMER OG GÅR. HUSK ALLTID Å LUKKE PORTEN OG SETTE PÅ SIKKERHETSLENKEN.**
- **VED LEVERING OG HENTING AV BARNA MÅ DERE RYGGE INN PÅ LEDIG PARKERINGSPLASS. BARN KAN VÆRE BAK BILEN NÅR DERE FORLATER PARKERINGSPLASSEN.**

Barnehagens styre

I henhold til vedtektene skal styret bestå av 6 medlemmer som oppnevnes slik:

2 fra SR-bank, fortrinnsvis fra henholdsvis ledelsen og tillitsvalgte, 2 fra foreldrerådet, 2 fra de ansatte i barnehagen. I tillegg møter barnehagens styrer. Styrer har ansvar for den alminnelige drift av barnehagen i nær kontakt med barnehagens styre.

Styrets arbeidsoppgaver er bl.a.:

- se til at barnehagen blir drevet innenfor rammen av barnehageloven og barnehagens vedtekter.
- foreta ansettelse av barnehagens personale.
- fremme budsjettforslag som skal godkjennes av foreldrerådet, og kontrollere at budsjetttrammene blir holdt.
- forberede de saker som skal behandles i foreldrerådet.

Alle forhold angående den daglige driften kan foreldrene be om blir behandlet i styret. Dette kan skje ved skriftlig henvendelse, eller ved at forhold blir tatt opp med barnehagens styrer eller styremedlemmer, som deretter tar saken opp i styret. Alle saker som blir tatt opp i styret blir behandlet konfidensielt.

Barnehagens samarbeidsutvalg

Samarbeidsutvalget består av 4 representanter fra foreldrerådet, to fra de ansatte og styrer.

Samarbeidsutvalgets oppgaver kan deles i fire hovedgrupper:

1. Dugnader

I Rognebærhagen barnehage er det bestemt at foreldrene skal delta i dugnadsarbeid to ganger i året, vår og høst. Dette sparer barnehagen for kostnader, samtidig som foreldrene får et nærmere kjennskap til barnehagen, de ansatte og de andre foreldrene. Det sosiale ved dugnaden, det at foreldrene blir kjent med og trygge på de andre foreldrene er og viktig for barnas trivsel og tilhørighet i barnehagen.

2. Arrangøroppgaver

Samarbeidsutvalget har ansvaret for bevertingen på foreldermøter, dugnader og andre fellesarrangement, men det er viktig å delegere oppgaver. Samarbeidsutvalget arrangerer sommerfest, grøttest, fellesturer etc. Arrangementene vil ligge både i og utenfor barnehagens åpningstid. Tilstelninger hvor barn, foreldre og personalet deltar gir barnet en positiv opplevelse av samhörighet og det gir foreldrene en mulighet til å bli kjent med barnets lekekamerater.

3. Kontakt mellom foreldre og barnehage

Arbeidsutvalget skal være et bindeledd mellom barnehage, foreldre og barnehagens Eierstyre. Omfanget av arbeidsutvalgets aktiviteter vil være avhengig av den responsen vi får fra foreldrene. Dersom dere som foreldre sitter inne med ideer og erfaringer fra andre barnehager tar vi gjerne imot dette.

4. Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Utvalget skal være med på å drøfte barnehagens ideelle og pedagogiske grunnlag. Samarbeidsutvalget skal forelegges saker og har rett til å uttale seg i saker som er av viktighet for barnehagens innhold, virksomhet og forholdet til foreldrene.

➤ OVERGANGER I BARNEHAGEN

Overgang hjem barnehage

Når barnet er tildelt plass i barnehagen blir det sendt ut brev fra avdelingen der barn og foreldre inviteres til besøksdager på våren. På den måten blir barna kjent med barnehagen og personalet på en trygg måte. Disse dagene har vi uformelle

samlinger med barn og foreldre. Foreldrene oppfordres og til å besøke

barnehagens uteområde på ettermiddager og helger. Når barna starter opp i august legger vi vekt på at barna skal få en trygg og individuell tilvenning. Derfor får hvert barna sin egen kontaktperson. Dette er

**Trygghet,
en grunnmur for
utforskning**

spesielt viktig for de yngste barna. En trygg og god tilvenning gir en god start på barnehagelivet både for barn og foreldre. Vi oppfordrer derfor til korte dager de første ukene. Denne perioden kan være stressende både for barn og foreldre og vi gjør alt for at dere skal bli trygge på og få et godt forhold til barnehagen. Alle barn er unike og det er derfor vi er opptatt av at barna skal få en individuell tilvenning tilpasset deres behov!

Overganger innad i barnehagen

I barnehagen vår har vi felles frokost og barna på liten avdeling blir derfor tidlig kjent med barn og personal på stor avdeling.

På våren får de barna som skal over på stor avdeling gå på besøk mens de store er på tur. På den måten får de gjøre seg kjent på avdelingen sammen med voksne de er trygge på. Etter hvert blir de invitert på besøk for å bli kjent med barn og voksne på den nye avdelingen. Det kan og være spontane besøk for å leke eller delta i måltider og samlinger. De får og tildelt hver sin fadder som kan være en trygghet og støtte i overgangen. Fadderne og de voksne på stor avdeling tar kontakt med de nye barna i utetiden. Foreldrene inviteres til informasjonsmøte på våren.

Overgang barnehage - skole

I Rognebærhagen blir det pedagogiske tilbudet tilrettelagt barnas alder og modning. I tillegg er de eldste barna i barnehagen sammen i "Tigerguttklubben" 2 ganger i uken. En dag har de skoleforberedende aktiviteter, som selvstendighetstrening, vente på tur, ta imot beskjeder, inkludere hverandre, begreptrening, bli kjent med tall og bokstaver, vi leser fortsettelsesbok og har ulik form for språktrening. Den andre dagen er vi

på tur i nærmiljøet. Vi legger vekt på trafiksikkerhet og inkluderende lek/aktivitet i naturen og vi har fortsatt fokus på friluftsliv. Vi er opptatt av at barna skal være godt forberedt når de starter på skolen, og derfor mener vi at i tillegg til disse 2 dagene er all aktivitet i barnehagen på en eller annen måte skoleforberedende. Det er viktig for oss at barna går ut av barnehagen med trygghet og selvfølelse. På våren besøker vi skolene og barnas hjem og er med på samling med de andre barnehagene i bydelen.

➤ PLANLEGGING, VURDERING OG DOKUMENTASJON

Planlegging

Vi planlegger først på ledernivå, både sidevis og på tvers av hele barnehagen. Deretter legges det planer avdelingsvis og i de alderslike gruppene. Dette skjer på planleggingsdager, personalmøter, pedagogmøter, og avdelingsmøter.

Planleggingen foregår med rammeplanen og egen årsplan som utgangspunkt.

Det er viktig for oss at planleggingen ikke er så låst at vi ikke kan følge barnas spor i hverdagen.

Vurdering

Vi har fortløpende vurdering av aktiviteter og innhold i hverdagen. Dette blir gjort på avdelingsmøter, ledermøter og personalmøter. Felles aktiviteter og tradisjoner på huset blir vurdert og evaluert umiddelbart. Disse arkiveres i en egen tradisjonsmappe.

To ganger i året vurderer vi barnehagens ståsted. Da bruker vi skjemaet i Stavanger kommunes kvalitetsplan «Stadig bedre»

Pedagogisk dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon er *”å gjøre min observasjon av barnet synlig for seg selv og andre”*.

Dokumentasjon er viktig forskningsarbeid. Vi kan dokumentere gjennom bilder, video, tegninger, tekst, fortellinger, dramatisering, utstillinger og så videre. Dokumentasjon er viktig for barnet fordi det er en anerkjennelse av barnets arbeid og aktiviteter og et tegn på at det taes på alvor. Dokumentasjon er og viktig fordi det gir barna anledning til å gjenoppleve ting de har vært med på.

For å kunne reflektere rundt det pedagogiske arbeid i barnehagen bruker vi pedagogisk dokumentasjon som utgangspunkt i arbeidet. Dokumentasjonen kan lære oss til bedre å forstå og kjenne barna. Den kan fortelle oss hvordan barna har tenkt, hvordan de har løst en oppgave, den kan si oss noe om hva barna er opptatt av og den kan si oss noe om prosessen i arbeidet. Samtidig som vi reflekterer rundt barnas aktivitet, får vi synliggjort for foreldre/foresatte/besøkende den aktivitet som finnes i en barnegruppe eller på avdelingen.

Måten vi i Rognebærhagen barnehage bruker dokumentasjon er f.eks. ved barnas portofolie (barnas perm som er på avdelingen). Hvor vi limer inn bilder av barna i aktivitet i barnehagen, samtaler med dem som vi skriver ned, arbeider som de gjør som kan være tegninger, malings arbeid, utklipp fra avisen om saker som de er opptatt av osv. avhengig av barnas utviklingstrinn. Dokumentasjon ved for eksempel oppheng på veggene og eller skriv hjem til foreldrene i etterkant av et arbeide samt mye mer - bare fantasien kan begrense oss.

Reggio Emilia dreier seg blant annet om å jobbe tverrfaglig i tema. Et slikt arbeid blir mer synlig for foreldrene, selv om vi og jobber etter de syv fagområdene i rammeplanen i vårt daglige arbeid. Vi ønsker gjennom temaarbeid å ta barnet på alvor. Dette skal hjelpe barna til å kunne sette informasjonen i et system.

➤ BARN SOM TRENGER EKSTRA STØTTE

Tidlig innsats kompetanse

Barnehagene i Stavanger kommune har fått økt kunnskap og kompetanse til å se og fange opp barn som strever mer i hverdagen enn andre barn. Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder.

Målet er at disse barna skal få rett hjelp så tidlig som mulig. Vi observerer barna i aktiviteter gjennom dagen og legger til rette for oppfølging i små grupper eller ved individuelle tiltak. Dette skjer i samarbeid med: foreldre, helsestasjon, barnevern, fysioterapeut, ergoterapeut, PPT, Johannes læringsenter, skolene, Tverretattlig fag team og ressurscenter for styrket barnehagetilbud.

Vi evaluerer organiseringen og strukturen av tiltakene på møter for å kunne gi hvert enkelt barn et best mulig tilbud.

Det er vår oppgave å ta hensyn til alle barn og gi et godt tilbud til alle.

Trygghet,
er viktig for barns
utvikling

➤ BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER

- Våre arbeidsmåter inspireres av Reggio Emilia pedagogikken
- Vi følger barnas spor og spontanitet
- Vi stimulerer barna til å undre seg og vi undrer oss sammen med dem.
- Vi legger til rette for barns medvirkning.
- Vi er barnas medforskere
- Vi deler barna i grupper

Fagområdene:

Vi har hatt ekstra fokus på et fagområde hvert semester/år. Vi inkluderer fagområdene i hverdagssituasjonene i barnehagen samtidig som vi jobber med tverrfaglige prosjekt. Når vi planlegger prosjekter og temaarbeid er vi beviste på å implementere de ulike fagområdene.

Prosjektarbeid /temaarbeid

Med prosjektarbeid mener vi å utforske og gå i dybden av noe.

I et prosjektarbeid tar vi utgangspunkt i barnas interesser.

Det kan for eksempel være et barn som finner en meitemark ute og blir opptatt av den. Vi kan da lage et prosjektarbeid om meitemarken.

Gjennom et prosjektarbeid skal barna sammen med den voksne undre seg over hvordan ting henger sammen og hvor vi kan tilegne oss mer kunnskaper om det aktuelle temaet. Barna skal

få gi uttrykk for hva de har lært og opplevd gjennom forskjellige uttrykksmåter Dette gjør vi ved å ha fokus på de ulike fagområdene gjennom formingsaktiviteter, sang og musikk, bevegelser, turer i nærmiljø og lignende. Når vi jobber med et prosjekt ønsker vi og å trekke inn ressurser utenfra som kan tilføre oss noe i forhold til prosjektet. Et prosjektarbeid kan være for et eller flere barn, men for at det skal la seg gjennomføre praktisk, kan det bli nødvendig å begrense antall barn som deltar.

Når vi jobber med prosjekter jobber vi tverrfaglig i forhold til fagområdene i Rammeplanen. Det blir **prosessen** som skal vektlegges og ikke resultater. Vi fokuserer på de gode opplevelsene. Dette gir barna inntrykk som de kan bearbeide og utrykke på sin egen måte.

”Å skape gjennom hundre språk” Reggio Emilia. **Inntrykk - Uttrykk ;**

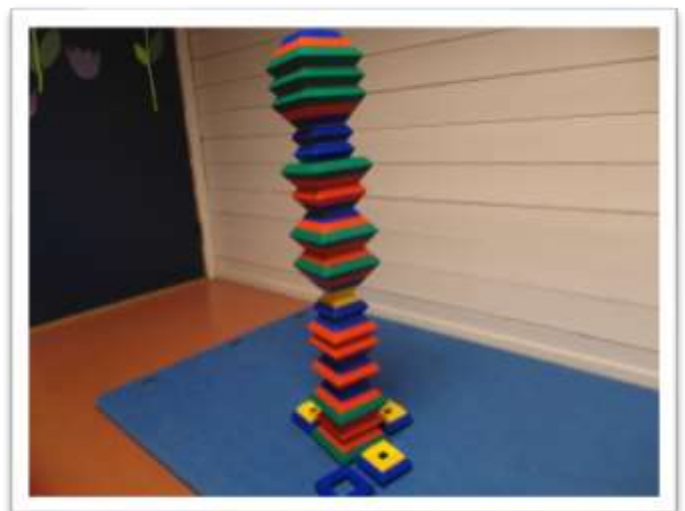
Progresjonsplan 0-6 år

All planlegging må baseres på kunnskap om barns utvikling og læring individuelt og i grupper.

Vi har derfor laget en progresjonsplan for Rammeplanens syv fagområder basert på vår kunnskap om barns utvikling.

Mål:

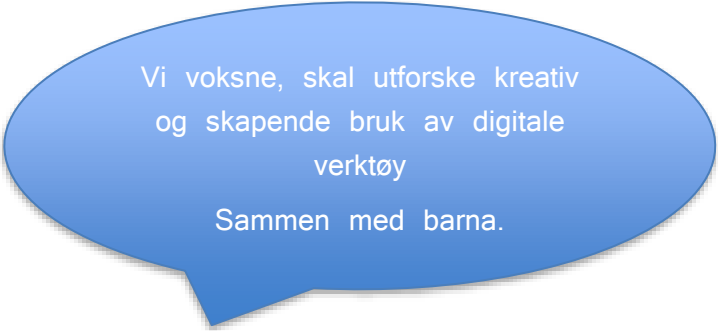
Alle barn skal ha en progresjon i utvikling og opplevelser fra barnehagestart til skolestart

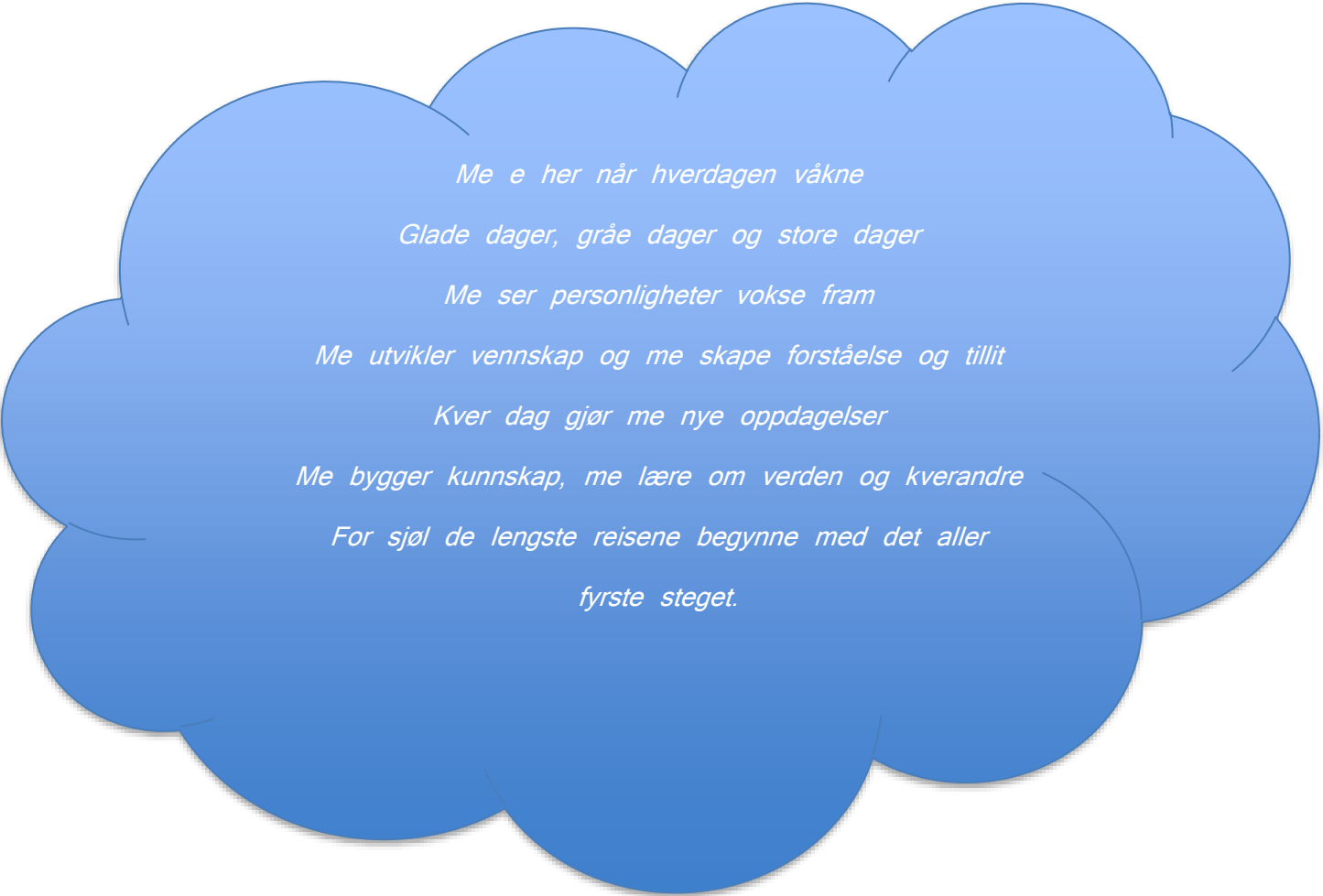
Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
Kommunikasjon, språk og tekst	<p>Navn på kroppsdelar</p> <p>Navn på daglig akt.</p> <p>Gjentagelse</p> <p>Enkle sanger</p> <p>Bevegelsessanger</p> <p>Billedbøker</p>	<ul style="list-style-type: none"> -preposisjoner -ord på handlinger -navn på ting rundt de (mat, leker etc.) -ord på følelser (glede, sinne, redsel, lei seg) -sanesamling -enkle tekster -rim og regler 	<ul style="list-style-type: none"> -begrep på akt. -begrep i forb. med måltid -litteraturformidling -rollelek -sang -rim og regler -tøyseord -tulleord 	<ul style="list-style-type: none"> -gjenkjenne sin bokstav -memory -lotto -eventyr -fantasi -bibliotek 	<ul style="list-style-type: none"> -tekstskaping -ludo -uno -fortsettelsesb -kinobesøk
Kropp, bevegelse og helse	<p>Grovmotoriske bevegelser</p> <p>Bevisst på egen kropp</p> <p>Øve på å spise og drikke selv</p> <p>Utforske uteområdet og apparater i bhg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -få kjennskap til ulike underlag (asfalt, sand, gress, bakker, flater) -ulike årstider -kulde-varme -kroppsbeherskelse -grovmotoriske leker -vaske hender før måltidet -gå tur til et bestemt sted (Limamarka) 	<ul style="list-style-type: none"> -finmotoriske bevegelser -pinsettgrep -sykling -sangleker -bli kjent med ulike årstider -gå tur med sekk -miljøvern -kroppen (sansene) -sette grenser for egen kropp 	<ul style="list-style-type: none"> -lære å disse -balleker -ringleker -gå lengre tur -lage mat ute -kroppen (fordøyelsen) 	<ul style="list-style-type: none"> -tohjuls sykkel -hoppe paradiskstrikk, tau -gå tur for å oppleve områder med forskjellige utfordringer -være med å lage en aktivitet -spikking -hinderløype -kroppen (blodløp, luftvei) -barn som er annerledes
Kunst , kultur og kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> -fingermaling -mimikk-bevegelse -kroppen som instrument -lytte til ulike typer musikk -konkrete eventyr (bukkene bruse) 	<ul style="list-style-type: none"> -maling med pensel -herme etter dyr -rasleinstrumenter -bevege seg til musikk 	<ul style="list-style-type: none"> -saks-klipping -skyggeteater -rytmeinstrumenter -zoologiske museum 	<ul style="list-style-type: none"> -veving -dokketeater -lage egne instrument -prøve ulike imstr. -få kjennskap til ulike typer musikk -arkeologisk museum 	<ul style="list-style-type: none"> -leire -nål og tråd -navn på instrumenter -improvisasjon -kunstutstillinger -få kjennskap til enkelte kunstnere/komponister -Slaget i Hafrsfjord
Natur , miljø og teknikk	<p>Få erfaring med å være i naturen</p> <p>-ute i all slags vær</p> <p>-ulendt terreng</p> <p>-naturen på barnehagens område</p> <p>-ta naturen med inn</p> <p>-det som barna spontant er interessert i</p> <p>-skape glede</p> <p>-husdyr/bondegård</p>	<ul style="list-style-type: none"> -miljøvern (biopose) -fra frø til plante -dyr i naturen -”De fire elementer” (vann) 	<ul style="list-style-type: none"> -miljøvern (plukke boss) -nedbryting i naturen -forhistoriske dyr -”De fire elementer” (jord) 	<ul style="list-style-type: none"> -livssirkelen hos dyr -ville dyr -fra dyr og vekster til mat -fra sau til ull -”De fire elementer” (ild) 	<ul style="list-style-type: none"> -økosystemet -menneskets livssyklus -planeter og universet -eksperimentere med fysikk og kjemi -”De fire elementer” (luft)
Etikk, religion og filosofi	<p>omsorg</p> <p>-sanger</p> <p>-kristne høytider</p>	<ul style="list-style-type: none"> -rett og galt -enkle fortellinger -kirkebesøk -FN`s barnekonvensjon (tak over hode, mat og drikke) 	<ul style="list-style-type: none"> -kristen kulturarv og tradisjoner -kirkebesøk -etiske, moralske og bibelske fortellinger -andre religioners tradisjoner -FN`s barnekonvensjon (rett til utvikling) 	<ul style="list-style-type: none"> -konfliktløsning -empati -respekt og forståelse -toleranse og kjærlighet -barn fra andre land -FN`s barnekonvensjon (rett til å bli hørt) 	<ul style="list-style-type: none"> -livets gang (liv og død) -likeverd mellom kjønn -filosofiske tanker -undring -barnets rettigheter (barneombudet) -FN`s barnekonvensjon (rett til utdanning)
Nærmiljø og samfunn	<p>- skape felleskap på avdelingen</p>	<ul style="list-style-type: none"> -skape felleskap på huset -felles arrangementer 	<ul style="list-style-type: none"> -Jernaldergården -miljøet rundt barnehagen -barnemøter 	<ul style="list-style-type: none"> -Ullandhaug -Botanisk hage -nærmiljøet (Madla) -arbeidsplasser -bibliotek (Madla) -barnemøter 	<ul style="list-style-type: none"> -Møllebukta -skolebesøk -Stavanger, byen vår -biblioteket i byen -barnemøter
Antall , rom og form	<ul style="list-style-type: none"> -rydde leker -dele frukt -puttekasse -finne sin plass -under-over 	<ul style="list-style-type: none"> -telle -stille på rekke -stor-liten -mer eller mindre 	<ul style="list-style-type: none"> -systematisere etter farger og størrelse -dekke bord -konstruksjonsleker 	<ul style="list-style-type: none"> -systematisere etter former -romfølelse (høt lavt) -måleenheter (baking) -lage mønster -høyere enn, eldre enn -pusle -telle 	<ul style="list-style-type: none"> -systematisere etter former -matematiske begreper -språk som redskap for logisk tenking -klassifisering

Digital praksis

Vi er opptatt av at barna skal få erfaring med digitale verktøy sammen med oss voksne slik at de er best mulig forberedt til den digitale hverdagen de vil møte i skolen og senere livet. Vi ønsker ikke at den digitale praksis skal dominere som arbeidsmåte eller overta lekes viktige plass. Digitalt verktøy skal brukes for å tilføre leken/aktiviteten noe.

Vi voksne, skal utforske kreativ og skapende bruk av digitale verktøy
Sammen med barna.

*Me e her når hverdagen våkne
Glade dager, gråe dager og store dager
Me ser personligheter vokse fram
Me utvikler vennskap og me skape forståelse og tillit
Kver dag gjør me nye oppdagelser
Me bygger kunnskap, me lære om verden og kverandre
For sjøl de lengste reisene begynne med det aller
fyrste steget.*

